

Evenals in vorige jaren (vanaf 1984) werden ook in 1993 in het Naardermeer broedvogels geïnventariseerd in het kader van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) van SOVON. Dit vond plaats in drie proefgebieden, gebied 1 met een groot deel jaarlijks gemaaid rietland en wat bos (12.4 ha), gebied 2 met overwegend overjarig 'waterrietland' en wat bos (23.3 ha) en gebied 3 met oud elzenbroekbos (15.1 ha).

Rombout de Wijs

Broedvogelmonitoring Naardermeer in 1993

In dit verslag worden de resultaten vermeld van de BMP-proefvlakken in 1993 en van enkele soorten ook in de rest van het gebied.

De weersomstandigheden waren in voorjaar 1993 over een vrij grote periode heel goed, met zeer hoge temperaturen in mei. Alleen aan het eind van de inventarisatieperiode werd het weer erg slecht met veel regen. De bezoeken vielen dit seizoen in de periode 21 maart - 17 juli. De totaal bestede tijd per hectare was 94 minuten voor gebied 1, 72 minuten voor gebied 2 en 42 minuten voor gebied 3. Dit is in de gebieden 1 en 2 meer dan de vorige twee jaren en in gebied 3 juist minder. Het wordt niettemin toch als ruim voldoende beschouwd, hoewel gebied 3 beter zou moeten.

Dit seizoen werden van de Grauwe gans opnieuw de nesten gezocht met een gerichte zoektocht. Er werden niet minder dan 14 nesten met eieren gevonden! Nu is toch wel echt duidelijk geworden dat het zoeken van nesten een veel betere methode is dan de territoriumkartering volgens de SOVON-normen. Volgens de oude criteria zouden er op basis van de zicht-

Blauwborst

waarnemingen 2 hebben gezeten en volgens de nieuwe criteria 6, maar het bleken er toch echt tenminste 14! Als de Grauwe ganzen in het Naardermeer en elders met jongen rondzwemmen zie je er toch altijd twee oudervogels bij. Bij het zoeken naar nesten zie je echter slechts sporadisch andere ganzen wegvliegen, een solitair broeden van de vrouwtjes suggererend. Misschien verwijderen de mannetjes zich zo stilletjes dat ze niet worden waargenomen?

De Bruine kiekendief werd nauwelijks waargenomen, ook elders in het Naardermeer. Er werden in tegenstelling tot vorig seizoen géén Sperwers gezien en ook maar tweemaal een passe-

rende Boomvalk. Het aantal van 1-2 Buizerden is wat geflatteerd, er werden namelijk geen nesten gevonden. Eén had feitelijk betrekking op het nest naast gebied 1 in het Diemontsbos en de andere (overigens alleen volgens de nieuwe criteria) had betrekking op een territorium dat waarschijnlijk net naast gebied 3 was gelegen. Het broeden in gebied 3 is echter ook niet geheel onmogelijk, gezien de ervaringen een paar jaar geleden vlak naast dit gebied, toen een schijnbaar onbewoond nest later in het seizoen toch twee flinke jongen bleek te bevatten. De Meerkooit is niet meer verder toegenomen, het Waterhoen werd nauwelijks waargenomen. Opnieuw bleek een Boompieper in gebied 1 aanwezig, evenals twee Blauwborsten in gebied 2. Opmerkelijk was de verdere toename van de Rietzanger, terwijl de Kleine karekiet juist een slecht jaar leek te hebben. Opnieuw zat er een Grote karekiet aan het Spookgat net buiten gebied 2. Het grote aantal Baardmannetjes dat in 1992 in onze proefgebieden aanwezig was bleek zich niet te hebben gehandhaafd.

Op de aantalsontwikkelingen van de overige soorten zal hier niet verder worden ingegaan.

Het overstappen op de nieuwe werkwijze van SOVON leverde, zoals verwacht, bij enkele soorten verschillende resultaten op. Bij de Wilde eend was de nieuwe schatting ongeveer 50 procent hoger dan de oude, omdat nu ook ongepaarde mannetjes werden meegeteld. De nieuwe criteria leverden daarnaast ook hogere resultaten bij Bulzerd, Waterhoen, Grote bonte specht en Witte kwikstaart (hierdoor een nieuwe soort in onze telgebieden!), maar juist lagere bij Roodborst, Kleine karekiet en Vlaamse gaai. Bij de Kleine karekiet omdat de fusieafstand op 100 meter is gesteld en ik die volgens de oude criteria soms groter nam (verplaatsingen betreffende tweede legsels later in het seizoen) en bij de overige twee soorten vanwege de terechte eis dat elk cluster (territorium) tenminste één waarneming tussen de datumgrenzen moet bevatten, waar we vroeger geen rekening mee mochten houden.

OVERIGE SOORTEN

Soorten die wel in de BMP proefgebieden voorkwamen, maar in onvoldoende mate voor aanname van een territorium, soorten die niet in de proefgebieden voorkwamen, maar wel er vlak naast en overige interessante waarnemingen. De cijfers 1-3 betreffen de BMP-gebieden.

SOORT	OPMERKINGEN
Dodaars	Op 3-4 een ex. in 2
Purperreiger	Diverse waarnemingen in 2, waarschijnlijk geen broedvogel
Gr. gans	1 nest vlak naast 1 langs de Oosttocht
Watersnip	Alleen voor de datumgrenzen naast 2
Zwarte stern	Enkele waarnemingen in 2
Kl.b.specht	Op 22-4 even west van 3 overvliegend
Waterpieper	Zoals gebruikelijk enkele ex. naast 2 in maart
Gr.g. kwikstaart	Over 2 vliegend op 28-3
Gr. lijster	Een ex. op 3-4 in 3
Gr. karekiet	Pal naast 2 een territorium
Goudhaantje	2 ex. op 3-4 in 3
Wielewaal	2 mannetjes over 1 vliegend op 16-5, ook zang naast 2
Sijs	Op 27-6 een ex. in 2

SCHAARSE SOORTEN

Tot onze teleurstelling moesten we constateren dat er zich ook dit jaar geen Roerdomp liet horen in het Naardermeer. De Blauwe reigers werden dit jaar helaas niet in de juiste periode geteld, een bezoek aan de kolonie in het Diemontsbos op 22 mei leverde minstens 65 nesten op, maar toen waren nog slechts op 50 nesten jongen aanwezig, de rest was vermoedelijk al uitgevlogen (enkele hiervan gezien). Het juiste aantal kan hoger zijn geweest.

Vanuit de lucht werd het aantal Purperreigers geschat op slechts 26, na raadpleging van de dia's door H. v.d.Kooij bleek dat deze op hetzelfde aantal uitkwam. Opmerkelijk waren de drie nesten aan de oever van de Grote Meer tussen de Elshof en de Machine en één nest daar vlakbij langs de Oosttocht. Opvallend was het ontbreken van nesten op de hoofdvestiging in voorgaande jaren. Dit was des te opvallender daar ik hier op 22 mei nog een nest met één ei van deze soort had gevonden. Ook al gezien het feit dat de vestigin-

gen langs de Oosttocht steeds erg laat in het seizoen plaatsvinden (eind april/begin mei nog niet aanwezig) lijkt het er op dat ze van elders (waarschijnlijk Veertig Morgen) komen en daar dus waarschijnlijk door iets verstoord zijn. Het verdient aanbeveling om deze ontwikkelingen nauwlettend te volgen, dit verschijnsel treedt vooral de laatste paar jaren op!

Het meest opmerkelijk was toch wel dat er niet alleen weer een broedgeval van de Grote zilverreiger in het Diemontsbos plaats vond, maar dat M. Zijlstra tijdens een telvlucht vanuit een vliegtuig nog een tweede broedende vogel op een ander nest waarnam. Vanuit de boom die vorig jaar nog zo'n mooi uitzicht op het nest bood bleek dit jaar echter niets te zien, zodoende is ook onbekend of er jongen zijn uitgevlogen, daar is in ieder geval niets van gezien. Opzichter W. Fokkema had een groot deel van de voorafgaande winter Grote zilverreigers in de omgeving gezien. Ook in 1993 werden enkele malen Lepelaars gezien, maar broeden kon niet met zekerheid worden geconstateerd. De vliegtocht op 13 juli (erg laat vanwege het slechte weer in die maand) leverde in ieder geval niets op. Wellicht

SOORT	JAAR	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93
Fuut		14	15	10	14	14	11	12	12	10	11
Roerdomp		1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Knobbelzwaan		-	-	-	1	1	-	1	2	2	2
Grauwe Gans		-	-	-	-	2	(1)	(1)	(.)	12	15
Nijlgans		-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Krakeend	(2)	1	1	1	1	-	1	2	1	2	-
Wintertaling		2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Wilde Eend		9	12	12	9	8	10	9	7	8	9-14
Zomertaling		1	-	1	-	1	1	-	-	-	1
Slozeend		2	3	1	-	2	-	3	1	1	-
Tafeleend		-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuifeend		-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Bruine Kiekendief		1	-	-	-	1	-	1	2	1	-
Havik		1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Buizerd		-	-	-	-	-	1	-	-	-	1-2
Boomvalk		-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fazant		3	2	-	1	1	-	-	-	-	-
Waterral		2	2	2	2	4	5	4	2	4	3
Kleinste Waterhoen		-	-	-	-	1	-	?	-	-	-
Waterhoen		4	4	3	-	4	4	4	6	4	1-3
Meerkraai		9	16	17	17	18	18	24	29	32	26
Zwarte Stern	(2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Houtduif		4	3	-	-	-	4	4	4	-	1
Tortelduif		-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Koekoek		3	5	6	5	4	3	4	4	5	5
Bosuil		1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ransuil		-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Gr. Bonte Specht		2	1	1	1	1	2	2	3	3	2-3
Kl. Bonte Specht	(1)	1	1	1	-	1	-	-	1	-	-
Boompieper		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Witte Kwikstaart		-	-	-	-	-	-	-	-	-	0-1
Winterkoning		31	15	20	22	28	31	34	16	27	27
Heggenus		4	4	4	4	2	3	4	4	4	7
Roodborst		15	8	7	11	12	10	14	9	22	16-17
Blauwborst		-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Gekr. Roodstaart		-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Merel		9	9	9	11	11	8	8	8	10	9
Zanglijster		4	4	2	2	2	3	5	5	4	3
Sprinkhaanzanger		4	6	5	5	7	3	3	4	5	7
Saor		8	7	5	5	8	9	8	9	10	11
Rietzanger		13	14	11	14	23	25	27	23	25	34
Bosrietzanger		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kleine Karekiet		50	42	42	65	54	31	48	40	58	40-41
Grote Karekiet		-	-	1	3	-	-	-	-	-	-
Spotvogel		4	4	1	3	3	-	1	-	-	-
Grasmus		-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tuinluier		10	15	14	16	12	12	14	13	11	17
Zwartkop		7	4	6	9	6	5	6	7	10	12
Tijlslaf		17	16	14	16	20	20	25	16	23	30
Fitis		30	42	37	53	48	38	36	36	33	36
Grauwe Vl.vanger		6	6	5	7	6	2	3	3	2	2
Bonte Vl.vanger		-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Baardmannetje		-	-	-	-	1	-	1	1	8	4
Staatmees		4	2	-	1	2	2	3	1	4	2
Matkop		3	4	4	2	3	4	3	5	4	6
Pinselmee		8	10	7	6	9	8	7	6	8	7
Koolmees		12	14	15	10	10	10	14	9	16	17
Boomkruiper		3	3	3	2	2	3	2	4	3	3
Gaai		2	2	1	1	2	2	2	4	3	2-3
Zwarte Kraai		4	4	3	2	2	3	2	1	2	1
Vink		10	14	12	13	11	12	8	9	13	10
Groenling		-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Putzer		1	3	1	1	2	1	2	2	-	1
Kraai		-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
Goudvink		3	1	1	2	2	2	3	2	1	2
Rietgors		10	11	12	18	13	11	13	14	16	15
Totaal soorten		45	44	39	38	42	39	44	42	43	43-44

Totale van de soorten in de BMP-proefgebieden 1-3 1984 - 1993

moet hiervoor eerder in het seizoen gevlogen worden. Een paartje Canadese ganzen zat op de Middenpol. Van de Krooneend werden helaas geen waarnemingen gedaan. Net als vorig jaar was ook weer een gemengd paar Kolgans x Grauwe gans aanwezig. Van de Wintertaling werden ook waarnemingen in de 'geldige' periode gedaan, wat duidt op mogelijke broedgevallen van deze soort (Slingerslop, hier zelfs afleidingsgedrag, en Kooimeer). In 1988 kon deze niet als broedvogel worden geconstateerd. De Bruine kiekendief was wel aanwezig, maar we hebben geen idee of dit er meer dan één was. Er werden op minstens zes plekken zingende Blauwborsten gehoord, maar er zijn er vast wel

meer geweest. Dit seizoen werden weer enkele zingende Grote karekieten waargenomen. Op basis van de nieuwe criteria konden 4 territoria worden onderscheiden.

OVERIGE DIEREN

Hermelijn	ex. proefgebied 2 op 3-4
Vos	ex. op 3-4, ex. in gebied 1 op 2-5
Ringslang	Binnenzij op 5-6
Bont zandoogje	Hoofdtocht bij Visserij op 17-7

SLOT

Van de broedvogelmonitoring in het Naardermeer zijn sinds het begin in 1984 jaarlijks afzonderlijke verslagen gemaakt behalve van 1988. In dat jaar werden de gegevens verwerkt in een rap-

port over een totale broedvogelinventarisatie van het gehele bekende deel van het Naardermeer (De Wijs 1989). Het veldwerk werd in 1993 verricht door F. Vogelzang, G. van Duin, F. Visbeen en de auteur, regelmatig met assistentie van R. Kapenga en W. van der Waal.

Literatuur

Van Dijk, A.J. 1985. Handleiding Broedvogel-Monitoringproject. SOVON, Beek-Ubbergen.

Van Dijk A.J. 1993. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

De Wijs, W.J.R. 1989. Broedvogels in het Naardermeer in 1988. Rapport 'Natuurmonumenten'. 's-Graveland.